

PERSPECTIVA

LEGNICKIE STUDIA TEOLOGICZNO-HISTORYCZNE

Rok XXIV 2025 nr 1 (46) s. 207-210

KRZYSZTOF GARCZAREK*

Sprawozdanie z X Filozoficznej Konferencji Naukowej:

Człowiek wobec śmierci.

Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu,

11 marca 2025 r.

11 marca 2025 r. w sali im. Ojca Świętego Benedykta XVI na Papieskim Wydziale Teologicznym we Wrocławiu odbyła się jubileuszowa X Filozoficzna Konferencja Naukowa: *Człowiek wobec śmierci*, wpisująca się w tradycję organizowanych od ponad dziewięciu lat konferencji filozoficznych zatytułowanych *Człowiek wobec...* Cykl zainaugurowano w 2016 r., z inicjatywy dr. Wojciecha Rojka oraz ówczesnego studenta filozofii Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu ks. mgr. lic. Adama R. Prokopa. Tegoroczne sympozjum zostało zorganizowane pod auspicjami Katedry Nowej Ewangelizacji w Instytucie Historii Kościoła i Teologii Pastoralnej Papieskiego Wydziału Teologicznego oraz dzięki podjęciu się roli opiekuna naukowego – już po raz drugi – przez ks. prof. Bogusława Drożdża.

Konferencję uroczyście rozpoczął ks. prof. dr hab. Sławomir Stasiak, rektor Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu, witając przybyłych gości w murach uczelni oraz życząc owocnych intelektualnie obrad. Wykłady inauguracyjne – *Perspektywa otwarcia* – wygłosili: dr Krzysztof Szmyd z Hospicjum dla Dzieci Dolnego Śląska „Formuła Dobra”, który omówił fenomen śmierci z punktu widzenia specjalisty zajmującego się medycyną paliatywną (*Czy z perspektywy medycyny umieramy do końca?*), ks. dr hab. Bogusław Drożdż, profesor Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu (*Śmierć wieczna ewangelizacyjną przestrogą – pastoralna bomba atomowa*) oraz filozof dr hab. Jacek Zieliński, profesor Uniwersytetu Wrocławskiego, który w wystąpieniu pt. *Męczeństwo jako akt*

* Krzysztof Garczarek – Uniwersytet Wrocławski, ORCID: 0000-0001-8680-3434; e-mail: krzysztof.garczarek@uwr.edu.pl.

najwyższej wierności Bogu. Orygenes z Aleksandrii zaprezentował poglądy na temat męczeństwa jako najwyższego ideału życia chrześcijańskiego, stanowiącego wyraz całkowitej miłości do Boga, wyłożone przez ojca Kościoła w dziele pt. *Zachęta do męczeństwa*.

Sesję drugą – *Perspektywa zamyślenia* – otworzył referat dr. Rafała Szopy z Politechniki Wrocławskiej (*Przesłanki za istnieniem życia wiecznego z nauk przyrodniczych*), którego zasadniczy przedmiot stanowiły rozważania eschatologiczne usytuowane na granicy nauk biologicznych i antropologii filozoficznej. Kolejny z prelegentów, dr Rafał Katamay z Wyższej Szkoły Zarządzania Ochroną Pracy w Katowicach (*Istota, przyczyna i postawa wobec śmierci. Egzystencjalno-metafizyczna próba uchwycenia zagadnienia*), podążając ścieżką wytyczoną przez analizę egzystencjalną zjawiska śmierci w perspektywie metafizycznej, postawił sobie za cel próbę sformułowania odpowiedzi na trzy kluczowe pytania dotyczące głównych aspektów śmierci: Czym jest śmierć? Dlaczego istnieje śmierć? Jaką postawę przyjąć wobec śmierci? Mgr Hanna Morkowska (badaczka niezależna) w wystąpieniu zatytułowanym *Strach przed śmiercią a przyjemność życia – epikurejska terapia lęku przed śmiercią* omówiła najpierw atomistyczne podstawy epikurejskiego tetrapharmakonu, czyli czwórmianu leczniczego – ze szczególnym uwzględnieniem roli rozumu w walce ze strachem przed śmiercią, następnie zaprezentowała praktyczny wymiar „epikurejskiego lekarstwa”, a także dokonała eksplikacji związku czerpania przyjemności z życia z wyzwoleniem się od strachu przed jego nieuchronnym końcem. Ostatni referat w tej części (*Sztuka przeciw śmierci. O trwaniu substancji i trwaniu ludzkich wytworów w kontekście prywatywnej teorii sztuki*), przedstawiony przez mgr. Mateusza Wocha z Uniwersytetu Wrocławskiego, poświęcony został pogładowi, wedle którego sztuka wymyka się niszczącej sile czasu, niejako unicestwiając śmierć. Idea ta została poddana interpretacji z punktu widzenia arystotelesowsko-tomistycznej filozofii sztuki, zwłaszcza jej teorii prywatywnej, sformułowanej *explicite* w środowisku polskich neotomistów.

Kolejny panel – *Perspektywa wspólnoty* – zainaugurował ks. dr Mariusz Szypa z Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu, który w prelekcji pt. *Rodzice w tekstach liturgii mszalnej pogrzebu dzieci* poddał analizie teksty liturgii pogrzebowej dzieci. Jak się okazuje, uwypuklają one nadzieję spotkania w wieczności i akcentują fakt, że miłosierdzie Boże potrzebne jest nie tyle zmarłemu dziecku, ile raczej doświadczającym straty rodzicom. Następnie ks. mgr lic. Adam R. Prokop (badacz niezależny) wygłosił referat zatytułowany *Ψυχοποιός – aniołowie jako przewodnicy dusz w drodze do zaświatów*. Mówca podjął próbę nakreślenia – w angelologicznej próżni dogmatycznej w tym względzie – chrześcijańskiej wizji niebiańskich przewodników dusz w drodze do zaświatów – pomiędzy eschatologiczną bezwzględnością Anioła Śmierci a sielankowością ludowego Anioła Stróża. Ks. mgr Michał Szymandera z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu spostrzegł, że coraz częściej można dostrzec kryzys osobowości w życiu

duchownych, szczególnie wśród młodych księży, a co pewien czas do opinii publicznej docierają informacje o kolejnych samobójstwach kapłanów. W związku z tym badacz zdecydował się w swym referacie (*Zachowania suicydalne w życiu księży*) podjąć temat śmierci samobójczej księży, zając się ryzykiem i konsekwencjami jej występowania. Zaprezentował również wyniki badań zmierzających do zrozumienia przyczyn zachowań suicydalnych wśród duchownych, proponując jednocześnie profilaktyczną drogę zapobiegania tego typu działaniom; przyjrzał się także etycznym implikacjom czynów samobójczych jako takich. Zamykającą trzeci moduł prelekcję pt. *Śmierć w prasie galicyjskiej i amerykańskiej XIX wieku – porównanie perspektyw* wygłosił lic. Krzysztof Brończyk (Uniwersytet Jagielloński), który nakreślił cel porównania sposobów przedstawiania śmierci w prasie galicyjskiej i amerykańskiej. Galicja, część rozdzielonego imperium, i Stany Zjednoczone, wówczas dynamicznie się rozwijające, funkcjonowały w odmiennych kontekstach społeczno-politycznych, wpływających na narracje medialne dotyczące śmierci. Zaprezentowana analiza objęła nekrologi, ogłoszenia, artykuły publicystyczne oraz refleksje na temat śmierci bohaterów narodowych, wojennych tragedii i epidemii.

Czwarty i ostatni segment programu konferencji – *Perspektywa zapisania* – zainicjowały roztrząsania dr Krystyny Laszczyńskiej-Fankanowskiej (Szkola Podstawowa nr 38 we Wrocławiu) pt. *Cyprian Norwid (1821-1883) wobec śmierci swoich wielkich przyjaciół*. Wystąpienie stanowiło próbę ukazania refleksji poety nad sytuacją śmierci jego wielkich paryskich przyjaciół: Fryderyka Chopina, Juliusza Słowackiego, Adama Mickiewicza. W ogromnej spuściźnie autora *Promethidiona* odszukać można szereg odniesień dotyczących ostatnich spotkań, pożegnań, ale też liczne komentarze poetyckie, literackie, filozoficzne na temat odchodzenia wielkich postaci kultury. Mgr Krystian Łukasik (badacz niezależny) w swej prelekcji pt. *Cezura śmierci w literackim ujęciu Arthura Schnitzlera (1862-1931) na podstawie opowiadania «Der Tod des Junggesellen»* wyszedł od założenia, że Arthurowi Schnitzlerowi, przedstawicielowi niemieckiej literatury modernistycznej, przypisać można pewną fascynację umieraniem i śmiercią. Spostrzeżenie to autor uzasadnia, poddając analizie opowiadanie *Der Tod des Junggesellen* (1912). Zmiany obyczajowe, motyw tajemnicy oraz problematyka niewierności w kontaktach społecznych zostały w nim osnute wokół tytułowej śmierci i listu *post mortem* do przyjaciół wezwanych na ostatnią godzinę umierającego. Śmierć stanowi tutaj moment szczerego wyznania, które należy interpretować raczej w kategoriach złośliwości czy zemsty niż żałowania win. Mgr Julia Topór z Uniwersytetu Jagiellońskiego w wystąpieniu *Smutek C.S. Lewisa jako przykład żałoby w literaturze* poddała analizie tytułowe dzieło, w którym pisarz odnosi się do własnych zmagania z żałobą toczonych po stracie żony i wywołanego przez nią zachwiania wiary. Studium utworu poprzedził krótki przegląd podstawowych zagadnień związanych z problematyką żałoby, istotnych dla wyjaśnienia znaczenia dzieła. Wreszcie

piszący te słowa (mgr Krzysztof Garczarek z Uniwersytetu Wrocławskiego) zaprezentował referat pt. *Śmierć, przemijanie i wieczność. Poezja Jacka Łukasiewicza wobec tajemnicy Czasu*. Badacz podjął próbę wyjaśnienia, w jaki sposób podmioty liryczne poezji wrocławskiego autora przedstawiają doświadczenia bohaterów – śmierć, przemijanie i wieczność – w kontekście czasu ujmowanego subiektywnie, który to jest narzędziem artystycznej kreacji. Dzięki niemu podmiot literacki zdolny jest do zagłębiania się we wspomnienia bohatera, wywoływania reminiscencji bądź projekcji przyszłości. Tak rozumiany czas nabiera znaczenia aksjologicznego. W kontekście temporalności poezji Łukasiewicza wskazać można dwa czynniki umożliwiające bohaterom lirycznym doświadczenie aksjologiczne: pierwszym z nich jest subiektywizacja czasu, drugim nadrzędna perspektywa teraźniejszości.

Na zakończenie tradycyjnie głos zabrał sekretarz Rady Naukowej X Filozoficznej Konferencji Naukowej: *Człowiek wobec śmierci* ks. mgr lic. Adam R. Prokop, który podziękował wszystkim uczestnikom za aktywny udział w symposium, wyrażając równocześnie niezmierną radość z faktu, że jubileuszowa edycja konferencji doszła do skutku. Warto dodać, że zapis dźwiękowy niektórych wystąpień można odnaleźć na stronie internetowej Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu (<https://pwt.wroc.pl/wiadomosci/zaproszenie-na-konferencje-filozoficzna-pt--czlowiek-wobec-smierci-480.html>).